

ФІНАНСОВА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ

Світова фінансова криза 2008 року, яку багато економістів вже прирівнюють до Великої Депресії 1929-1933 рр., за своїм розмахом та наслідками показала, як може нестабільність в одній країні спричинити ефект “доміно” для світової економічної спільноти. Інтеграція вітчизняної банківської системи у світову фінансову систему, зростання частки іноземних інвесторів зумовили перенесення негативних наслідків світової фінансової нестабільності в Україну. У ситуації, що склалася, перед вітчизняною банківською системою поставлені два основні завдання: проаналізувати причини виникнення фінансової кризи в Україні та виробити механізми мінімізації її наслідків.

У кожній країні криза характеризується певними особливостями. З огляду на стан розвитку економіки та її секторів в нашій країні наслідком світової кризи є валютна криза. Є низка факторів, котрі спричинили розгортання фінансової кризи в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори поглиблення фінансової кризи в Україні

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
<ul style="list-style-type: none"> • фактична прив'язка курсу гривні до долара США; • зміни кон'юнктури на міжнародних фінансових ринках; • зосередженість вітчизняних виробників на зовнішніх ринках, застій внутрішніх ринків; • задоволення попиту населення за рахунок імпорту, що підірвало зовнішньоторговельний баланс країни; • значний обсяг корпоративних позик – близько 35 млрд. дол. США, лівова частка яких була спрямована на імпорт споживчих товарів (не маючи можливості рефінансувати ці позики, українська економіка отримала проблеми не лише із зовнішньоторговельним сальдо, а й із сальдо поточного рахунку)	<ul style="list-style-type: none"> • структурні та політичні фактори; • чинники “стадної поведінки”, психологічного ризику, епідемічного поширення кризових явищ; • зниження кредитних рейтингів більшості українських банків, що стало додатковим поштовхом для паніки серед вкладників банків; • слабка бюджетна політика держави, зростання соціальних видатків; • монетарна політика “дорогих грошей”, котра перекрыла підприємствам доступ до кредитів та підірвала економічне зростання; • криза довіри до банківського сектора та нестабільна політична ситуація в країні

Наслідками впливу цих факторів стало уповільнення розвитку економіки, розбалансування фінансової системи і зменшення зайнятості.

У ситуації, що склалася, вже було прийнято низку заходів щодо мінімізації наслідків світової фінансової кризи (і валютної зокрема):

- Верховною Радою України прийнято антикризовий закон “Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України”, яким передбачалися: створення стабілізаційного фонду; збільшення розміру гарантування вкладів фізичних осіб до 150 тисяч гривень; можливість держави брати участь у формуванні та/або збільшенні статутних капіталів банків;
- Правлінням НБУ прийнято ряд постанов, котрими запроваджено мораторій на дострокове зняття депозитів; посилено вимоги до здійснення валютно-обмінних операцій; до видачі валютних кредитів; затверджено порядок здійснення заходів щодо оздоровлення банків; запроваджено проведення валютних аукціонів за пільговим курсом тощо.

Незважаючи на ймовірну непопулярність деяких заходів, всі вони спрямовані на забезпечення стабільності функціонування банківської системи, недопущення банкрутств банків та відновлення довіри населення.

У контексті валютної кризи, кризи у виробництві та кризи довіри необхідним є застосування комплексу заходів, покликаних зупинити процес руйнації банківської системи. Для цього доцільним є:

1. У сфері законодавства:

- удосконалення механізму регулювання валютного ринку, зокрема прийняття Закону України “Про валютне регулювання”;
- удосконалення законодавства у контексті захисту прав позичальників та вкладників банків.

2. У сфері підтримки системно-важливих банківських установ:

- здійснення державою фінансової підтримки банків (участь у їх капіталізації) та недопущення їх банкрутства;
- узгодження механізмів рефінансування банків Національним банком з метою недопущення обвалу фінансового ринку, здійснення контролю за використанням кредитів рефінансування.

3. У сфері стабілізації функціонування банківського сектора:

- прийняття заходів щодо відновлення функціонування кредитного ринку;
- враховуючи високий рівень доларизації економіки України, необхідним є відновлення обов’язкового продажу частини виручки експортерами, девальютизація ринку;
- стабілізація курсу національної валюти, відновлення довіри до неї.

4. У соціальній сфері:

- стабілізація політичної ситуації в Україні;
- відновлення довіри населення до органів влади.